

MOL Campus építményének munkagödör kialakítása, alapozása

Construction of the working pit and the foundation system of MOL Campus

KARVALY Elemér okleveles építőmérnök, műszaki doktor, ügyvezető, tervező

HYDRASTAT Mérnöki Iroda Kft. H-4029 Debrecen, Maróthi Gy. u. 4.
Tel.: +36 52 453 413. hydrastat@hydrastat.hu, <http://www.hydrastat.hu>

Abstract

Due to the construction conditions of the planned MOL Campus building, it is necessary to provide parking under the building by creating a four-level underground parking garage. Depending on the size of the building, the construction of the underground car parks required the opening and shoring of a large working pit with a surface area of almost 10 000 m² and a depth of 16 m. The method of foundation of the building was determined by the need to avoid a large difference in foundation settlement between the tower, which is particularly sensitive to uneven subsidence, and the adjacent podium. This was ensured by a combined foundation structure with pile foundations and a slab-on-ground bearing on them. The presentation will summarise the requirements associated with these tasks.

Keywords: geotechnics, workspace delimitation, dewatering, combined pile and slab foundation, building stability.

Kivonat

A MOL Campus tervezett építményének beépítési körülményei miatt szükséges, hogy az épület együttes alatt a parkolási lehetőség megoldott legyen. négy szintes mélygarázs kialakításával. A mélygarázsok építése szükségessé tette az épület méretétől függően, nagyméretű, közel 10.000 m² alapterületű, 16 m mélységű munkagödör nyitását, megtámasztását. Az épület alapozásimódját meghatározta, hogy egyenlőtlen süllyedésre különösen érzékeny építmény és a torony és ahhoz kapcsolódó pódium épületterészt között nagymértékű süllyedéskülönbség ne alakuljon ki. Ezt cölöpalapokkal és erre támaszkodó lemezalapel kombinált alapozási szerkezet biztosította. Az előadásban ezekkel a feladatokkal, kérdésekkel összefüggő követelményeket foglaljuk össze.

Kulcsszavak: geotechnika, munkatér határolás, víztelenítés, kombinált cölöp és lemezalapolás, építmény állékonyság,

1. BEVEZETÉS

A MOL Campus épület együttesének tervezése új feladat elé állította a tervező mérnöki szervezeteket, mivel ilyen méretű építmény még nem valósult meg Magyarországon. A tervezési feladat jellegéből adódóan több szervezet együttműködése volt szükséges a megvalósításhoz. A Generál tervező: Finta és Társai Építész Stúdió Kft.(1055 Budapest, Szent István krt. 11.), Tartószerkezeti-, geotechnikai tervező: HydraStat Mérnöki Iroda Kft. (4029 Debrecen, Maróthi Gy. u. 4.) Talajvizsgálati jelentés: FUGRO CONSULT Kft. Építőmérnöki és Szakértői Kft. (1115 Budapest Kelenföldi u. 2. 11. ép.)

1. ábra

A tervezett létesítmény helyszíne

A beruházást előkészítésében részvevő, **Property Market Ingatlanfejlesztő Kft.** megbízta a Fugro Consult Kft.-t, hogy készítsen talajvizsgálati jelentést a Dunapart projekt toronyház és kapcsolódó irodaépület földtani, geológiai és geotechnikai viszonyairól. A talajvizsgálati jelentés célja, hogy a összefoglalja a helyszíni és laboratóriumi vizsgálatok által nyert adatokat, részletezze az altalajviszonyokat és azok szilárdsági paramétereit, vízáteresztő-képességi együtthatóit, valamint olyan releváns információkat, melyek alapján az épület alapozási rendszere megtervezhető.

A tervezett irodaház 120 + 23,5 m magas, melyhez kapcsolódik egy kb 30 m magas kiszolgáló épület. Az épületegyüttes alatt négyszintes mélygarázs került megtervezésre.

Az építmény tervezéséhez a talajviszonyok feltárásán túl a földrengés hatásának vizsgálata elemzése is újszerű feladatként jelentkezett az épület magasságából adódó földrengés veszélyeztetettség miatt.

Az épület mérete, kialakítása miatt, a munkatér határolása, az alapozás kialakítása, az egyenletes süllyedés feltételének megteremtése, az épületrészek eltérő terhelésének figyelembevételével komoly kihívást jelentett a tervezők részére.

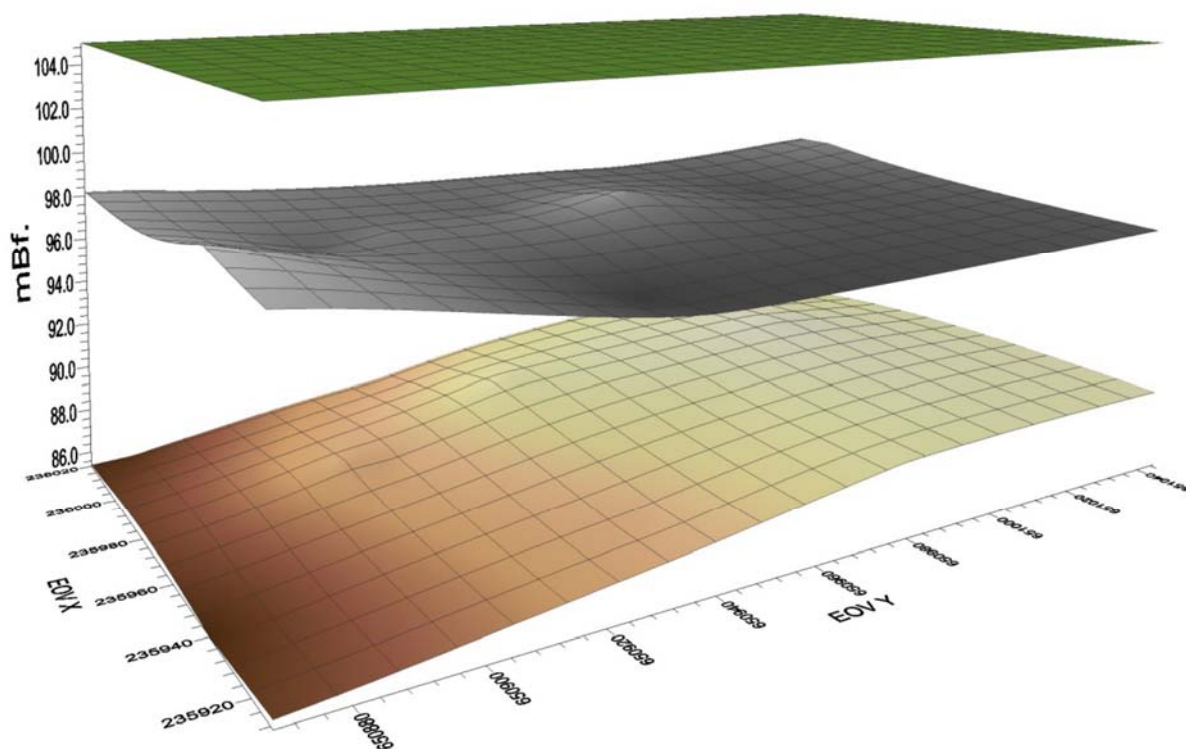
A továbbiakban a tervezési munka folyamatában szerzett tapasztalatunkat, megoldásainkat ismertetjük.

2. MUNKAGÖDÖR KIALAKÍTÁS

A munkagödör kialakítását meghatározta az épület, alapozási mélysége és a beépített környezet, valamint a talaj és talajvíz viszonyok. A terepszint alatt 6,0 -10,0 m mélységig salakfeltöltés, ez alatt homokos kavics, homok réteg található

Munkaterület általános adatai:

Terep szint:	105,12 mBf. – 103,83 mBf.	szint között változó
Épület	± 0,00 m szint:	= 105,20 mBf.
építési lavírsík:	- 2,00 m=	103,10 mBf.
alpozási sík:	- 15,50 m=	89,60 mBf.
földmunka szint:	- 16,00 m=	89,10 mBf.

2. ábra

Talajrétegek elhelyezkedése a terephez viszonyítva.

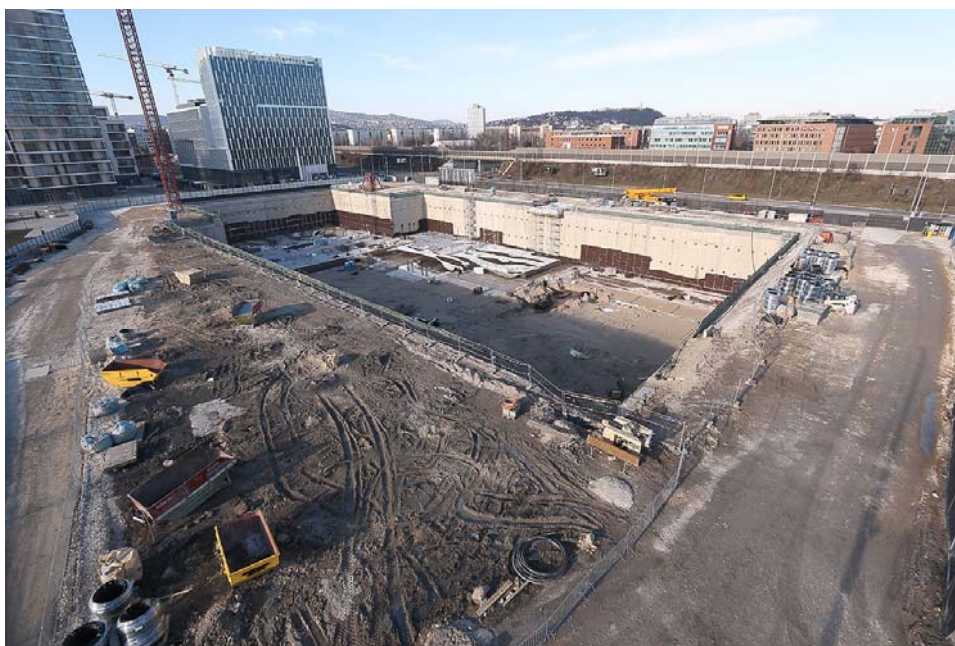
Talajfeltárás jellemző adatai	F-04 fúrás	F-02 fúrás	
A. Salak feltöltés vastagsága:	6,28 m	7,01 m	
B. Iszapos agyag fedőréteg vastagsága:	0,60 m	1,00 m	
C. Homokos kavics vastagsága:		6,00 m	8,40 m
D. Kiscelli agyagmárga vastagsága:	50,00 m	50,00 m	

A beépítési körülményeket figyelembe véve a munkagödör kialakítása, csak résfal szerkezet beépítésével, hátrahorgonyzással volt megvalósítható. A résfalnak a munkatér vízzárását is biztosítani kellett, a Duna közelsége és a talajvíz viszonyok miatt. A munkatér határoló szerkezet tervezett kialakítása:

Munkagödör területe:	9934,5 m ²	
Résfal: szélessége:	80 cm	
talpmélysége	-18,00 m (87.20 mBf.)	-20,00 m (85.20 mBf.)
anyagminőség	beton C30/37-XA2-XV3(H)-16-F3 betonacél B500B	
Horgonyok:	1. horgonysor szint	- 3,70 m (101.50 mBf.)
	2. horgonysor szint	-11,70 m (93,50 mBf)
	Távolsága	2,00 m
Horgonyerő:	1. horgonysor F_{H1max}	= 1866 kN ($F_{H1} = 1382,2$ kN)
	2. horgonysor F_{H2max}	= 1537 Kn ($F_{H2} = 1138,5$ kN)
Térszíni terhelés	10,0 kN/m ²	

A kivitelező ajánlatában 3 soros hátrahorgonyzással tett ajánlatot, melyet felülvizsgáltunk és az az alábbiak szerint történt meg a kivitelezés. A kivitelező legnagyobb mélységben készített résfal rendkívüli teherállapot – árvíz – esetében is vizsgálta a munkagödör állékonyságát, mely megfelelt.

Jellemző adat	Mérté k-egység	Horgonysor		
		1	2	3.
Beépítési szint	m	-5,00	- 10,00	- 13,50
Résfal mélysége (H)	m	18,0		
Résfal vastagsága (v)	m	85 cm		
Horgony hajlásszög (á)	°	20	15	15
Szabad hossz (l _{sz})	m	21,1	18,7	16, 8
Befogási szakasz hossza (l _b)	m	7,0		
Horgony távolság (b)	m	2,20		
Horgony erő	kN	610 9	622, 1	58 1,5
Résfal mélysége	m	20,0		
Horgonyerő (rendkívüli teher állapot)	kN	900 79	999, 36	99 5,39

3 ábra

Munkagödör kialakítása -9,5 m szinten., első két sor horgony beépítésével.

3. ÉPÜLET ALAPOZÁS

3.1. Torony épület alapozása

A földrengés hatásának vizsgálatához szükségesnek tartottuk, a helyi spektrum értékének meghatározását in situ vizsgálattal. A számításoknál ennek eredményét használtuk fel.

A földrengési terhelésből számított maximális tetőponti elmozdulások a károk korlátozásának követelményéhez tartozó szeizmikus hatás kisebb visszatérési periódusát is figyelembe vevő tényezővel ($n=0,5$ - II. fontossági osztály) csökkentve:

$$d_y = 70 \text{ mm} \times 0,5 = 35 \text{ mm} \quad H/501$$

$$d_x = 68 \text{ mm} \times 0,5 = 34 \text{ mm} \quad H/624$$

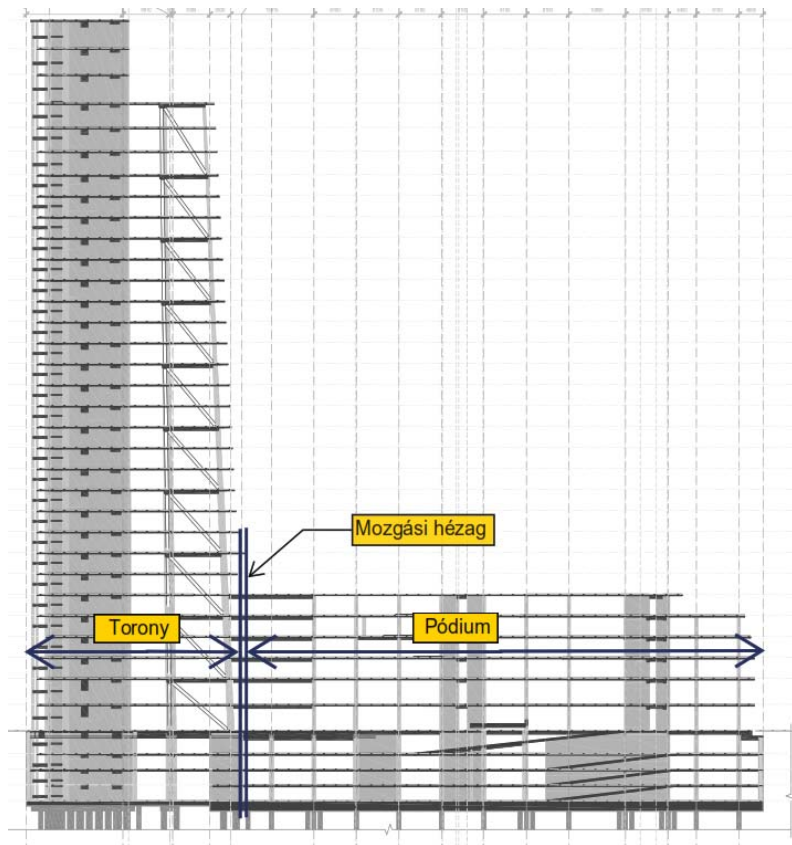
Az elmozdulások számított értékei az alapozási síktól számított épületmodellezés esetén is, még a szigorított határértéken (H/500) is belül vannak.

A földrengési terhelésből számított legnagyobb szintek közötti elmozdulások a károk korlátozásának követelményéhez tartozó szeizmikus hatás kisebb visszatérési periódusát is figyelembe vevő tényezővel ($n=0,5$ - II. fontossági osztály) csökkentve:

$$d_y = 7 \text{ mm} \times 0,5 = 3,5 \text{ mm} < 0,005 \times h = h/200 = 4000/200 = 20 \text{ mm}$$

$$d_x = 4 \text{ mm} \times 0,5 = 2 \text{ mm} < 0,005 \times h = h/200 = 4000/200 = 20 \text{ mm}$$

Az elmozdulások számított értékei az alapozási síktól számított épületmodellezés esetén is, a megengedett határértéken ($h/200$) belül vannak.

4. ábra.

Az épület szerkezeti kialakítás vázlatja

5. ábra

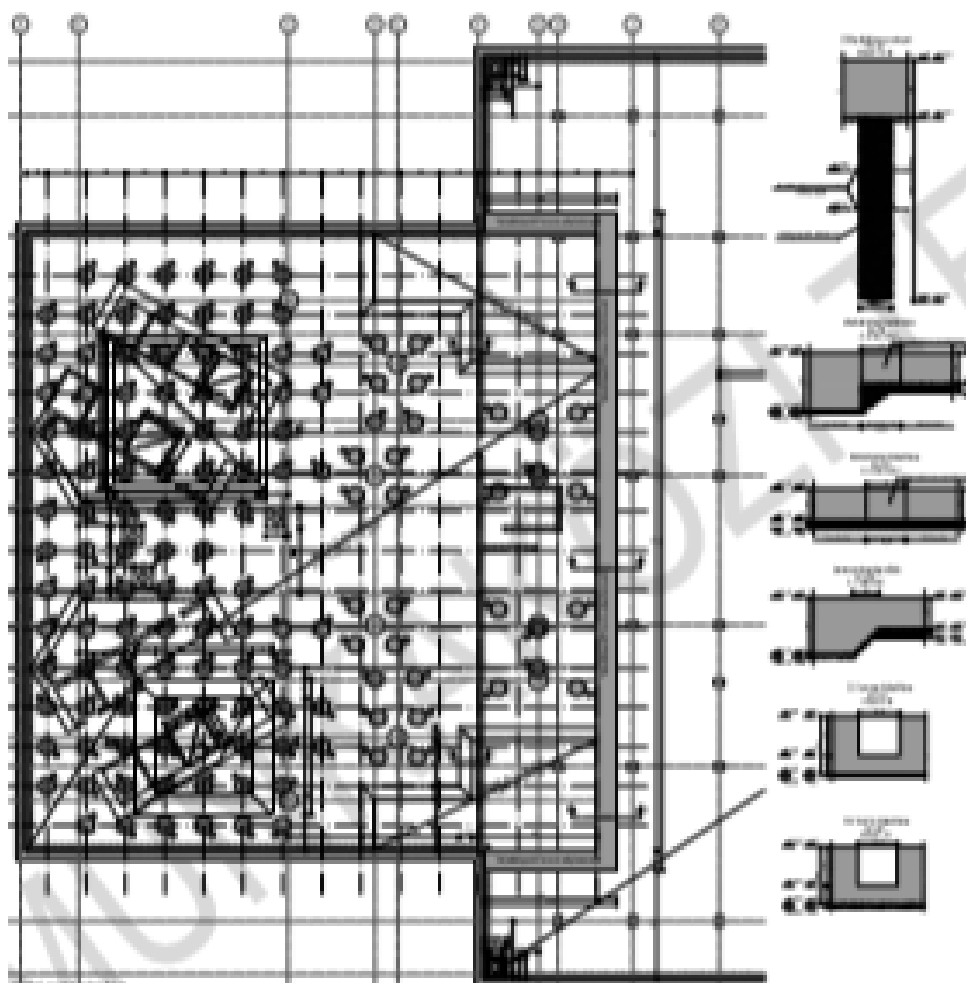
Torony épület süllyedésének mérési eredményei

A toronyház várható süllyedésének minimalizálása érdekében a toronyépület alapozása cölöpökkel gyámolított kombinált lemezalappal lett megtervezve. Figyelembe véve a kiscelli agyag talajfizikai jellemzőit a szükséges cölöpfolyóméter úgy adódott a legkedvezőbbre, hogy a toronyház alatt 3,0x3,0 méteres raszterben, 1,20 méter átmérőjű cölöpök, viszonylag rövid, 4,5-5,5 méteres szerkezeti hosszal kerültek elhelyezésre. Alsó síkjuk egységesen 84,88 mBf, illetve 83,88 mBf. A felszerkezet terheit a cölöpök és a lemezalap 70-30 %-os arányban adja át az altalajnak. A cölöpök teherbírásának meghatározásánál csak a talpellenállást vettük figyelembe, mivel a köpenysűrűlódás kialakulásához szükséges elmozdulás nagyságát nem tartottuk megengedhetőnek és ennek elhanyagolása a biztonság javára történt.

Az építmény méretéből adódóan a rugalmas ágyazás értékének meghatározása elméleti úton történő számításokkal nagyon eltérő eredményt ad. A gyakorlatban jól bevált a „Soletanche” által tapasztalati, mérési adatok alapján összeállított diagram, melyben a talaj belső sűrűlódási szöge és a kohézió értéke alapján megkapjuk az ágyazási tényező értékét. Ezt alkalmaztuk a tervezési feladat megoldásánál is.

A cölöpök a toronyház teljes területe alatt kerültek kiosztásra, ezért a terhek cölöpök közötti egyenletes szétosztásáról, illetve a nagy leterheltségű oszlopok lokális erőbevezetéséről egy 2,20 méter vastagságú nyírt-, hajlított lemezalap gondoskodik. A toronyház lemezalapjába a lemezalap szükséges nyírási teherbírásának biztosítása érdekében speciális, kengyelezett nyírási vasalás beépítése volt szükséges, mely a felső háló távtartójaként is funkcionál.

Megvizsgálva az alapozási szerkezetet nagyobb távolságban elhelyezett cölöpkiosztással, majd változatlan cölöpkiosztás mellett a lemezalap vastagságának csökkentésével, arra jutottunk, hogy tapasztalatainknak megfelelően a lemezalap vasalása mindkét esetben gazdaságatlanabb, vagy a már így is többsoros kialakítású vasalási sorok számának növekedésével a vasalás megvalósíthatatlan kialakítását eredményezné.

6. ábra
Toronyépület alapozásának vázlata

A cölöpözést megfelelően stabil, kellő teherbírással rendelkezően kialakított munkasíkról kell végezni! A cölöpözési munkák végzése alatt a víztelenítő rendszer még nem kerül kiépítésre, így az esetlegesen megjelenő réteg- illetve felszíni vizeket ideiglenes vízelvezető árkokkal kell összegyűjteni, majd eltávolítani.

A cölöpök kitűzését ± 10 mm-es pontossággal, a pontra állást 20 mm pontossággal írjuk elő. Az elkészült cölöp 100 mm-t térhet el az elméleti alaprajzi helyzetétől. Nagyobb eltérés esetére előírtuk az alapozás tervezőjének állást kell foglalnia a kivitelezett állapotról.

A toronyház alapozási rendszerének teherbírása, és viselkedési karakterisztikája zagy megtámasztásos technikával készült próbacölöp in-situ vizsgálatának eredményei alapján lett meghatározva. Tervező ezek alapján a toronyépület alá készítendő cölöpöket zagy megtámasztásos technológiával vette figyelembe, mert a Fugro Consult Kft. a geotechnikai adatszolgáltatásában a szóba jövő fúrési technológiákat értékelte, és az értékelési szempontok szerinti optimális technológiát választotta a próbacölöp technológiájául. Ezért nem tartottuk volna helyesnek, a kivitelezés fázisában ezen változtatni.

Zagy- vagy folyadék megtámasztásos nagyatméréjű cölöp esetében a cölöpöket nyomás alatt kibetonozva kell készíteni, ügyelve a folytonossági hiányok kiküszöbölésére. A cölöpöket a visszavésési síkjuk fölé kell betonozni úgy, hogy a visszavésés során a talajjal szennyezett felső rész eltávolításra kerüljön. A cölöpök vasalását szükség esetén vibrálással kell a betontestbe juttatni. A cölöp armatúrák felső síkja az alaplemez alsó síkja fölött 72 cm-rel kell legyen. Az elhelyezésnél ügyelni kell arra, hogy az armatúrák e szint alá ne kerüljenek. A függőleges elhelyezési pontosságot szabványos tűrés melletti elhelyezéssel kellett biztosítani. Magasabb pozíciójú elhelyezés esetén az armatúrák tervezett felső síkja feletti visszavágás nem lehetséges, a fővasak kampózott végű bevezetése miatt.

Az alaplemez kialakításához a földmunka a süllyesztékek környezetében úgy kell, történjen, hogy a környező cölöpök „feltárára” a legkevesbé kerüljenek. Amennyiben ez földrézszüvel nem volt megoldható, úgy rézszállékonyságot valamilyen más megoldással kellett biztosítani. (pl.: lőtt betonrézszü).

A toronyház alá tervezett cölöpök minden mértékadó teherkombinációban nyomott cölöpök lesznek, így azokat húzóerőre méretezni nem kellett!

A tervezés során a próbacölöp teherbírasi, illetve süllyedési adatai alapján, empirikus módon meghatározható volt tervezett cölöpök teherbírása.

A projektben közreműködő geotechnikai szakértők az alkalmazni kívánt mélységű cölöpök teherbírását igazoló újabb 1 db statikus próbaterheléssel terhelt próbacölöp készítését tartották indokoltnak, a szükséges és elégséges teherbírás igazolásához. A próbacölöp, mint megmaradó szerkezeti cölöp a későbbiekben felhasználható volt, így a megadott cölöpökön túlmenően plusz cölöpfúrásra kizárólag a statikus próbaterheléshez szükséges lehorgonyzó cölöpök esetében volt szükség.

3.2 Pódium épület alapozása

A pódium épületrész alatt hagyományos síklemez alapozás készül, 120 cm-es szerkezeti vastagsággal, vízzáró minőségben. Egyes nagy leterheltségű oszlopok alatt 140 illetve 160 cm kivastagítás vált szükségessé a kellő mértékű átszűrődés elleni teherbírás biztosítása érdekében.

A tervezett építmény alapozásának, illetve szerkezeti kialakításának további részletezését és a tervezés folyamatában alkalmazott elméleti és gyakorlati megfontolásokat a megfelelő rajzi részekben rögzítettük. A szerkezetek méretét, kialakítását is az előzőekben ismertetett elméleti és gyakorlati tapasztalatok, számítások alapján végeztük el. A méretezési módszereket, számításokat egyes tervfejezetekben ismertetjük, rögzítettük.

3.3. Víztelenítés

Az építés közben történő víztelenítést a résfalakkal körül zárt munkagödörben lévő vizet a földkiemelés közben úgy kell kiemelni, hogy a földkiemelést ne nehezítse. Ez a munka tervezői intézkedést nem igényel.

A munkateret határoló résfal és a vízzáró agyagréteg technikai értelemben vízzáró, a résfal szivárgási tényezője kb. 10^{-12} cm/sec, a vízzáró agyagrétegé 6×10^{-12} , a résfalon és az alaplemez alatt szivárgás várható. A területre korábban tervezett épületeken szerzett tapasztalataink szerint a beszivárgó víz mennyisége legfeljebb néhány köbméter naponta, és idővel megszűnik, mert a szivárgás járatai eltömődnek.

A résfalak és a bélésfalak között szivárgó réteg van. Ez a beszivárgó vizet az alaplemez alatti, osztályozott homokos-kavics szivárgó rétegbe vezeti. A szivárgó réteg a vizet az alaplemez alatt lévő aknába vezeti, ahonnan kiszivattyúzható.

A végleges víztelenítéssel a kiviteli tervekben külön dokumentáció foglalkozott.

4. ÖSSZEFOGLALÁS

A MOL Campus létesítményének tervezése új feladat elé állította a tervező csapatunkat. Az építmény mérete, beépítési körülménye, különleges kialakítása szükségessé tette, hogy megfelelő ismereteket szerezzünk, mely alapján képesek leszünk együttgondolkodva, eredményesen megoldani ezt a mérnöki feladatot. A különböző szakági tervezők közötti együttműködést, a generál építészervezővel szoros kapcsolatban tudtuk biztosítani.

A tervezési folyamaton kívül állók, sok esetben minden alapismeret nélkül mondtak megalapozatlan véleményt, ami sok többletmunkát jelentett, mert be kellett bizonyítani, hogy a felvetése szakmailag nem megalapozott.

Olyan szervezetek, személyek is voltak, akik a szabványok, egyéb előírásoktól függetlenül kívántak el a tervezőktől, olyan feladatokat, mely nem tartozik a tervezési munkarészbe. A véleményüket arra alapozták, hogy ilyen nagyságrendű épületnél „illet” volna különleges számítógépes talajmodellel vizsgálni az épület és talaj kapcsolatát.

IRODALOM JEGYZÉK

1. FUGRO CONSULT Kft. Építőmérnöki és Szakértői Kft. (1115 Budapest Kelenföldi u. 2. 11. ép.) TALAJVIZSGÁLATI JELENTÉS MOL CAMPUS^[1]_[2]BUDAPEST, KOPASZI-GÁT MAGYARORSZÁG Dokumentum száma.: FCH-17228_TVJ_V02 Verziószám: V02 Dátum: 2017. december
2. HYDRASTAT Mérnöki Iroda Kft. MOL Campus Geotechnika-, Tartószerkezeti Kiviteli tervei. Debrecen, 2018-2019.